

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955
ИЮЛЬ
ВТОРНИК
19

№ 144 (3338)

Өртөө 20 коп.

ПАРТИЯЖИ-АМЫДЫРАЛ: Д. Шалдыг. — Сүт-Хал районунун партия активинин хуралы (2 ары).
И. Кундан, Д. Шадыр. — СЭКП ТК-нин январь Пленумунун доктаалын күчөдүр дөш (2 ары).
Д. Рылов. — Идеология аякыдын чугула участы (2 ары).
Областык садыг аякыдакчыларынын хуралы (2 ары).

Дүжүт ажап азыркыныкта төлөптү белектер (2 ары).
Сүт продукциянын улам көзүдөр (3 ары).
КОЛХОЗ ТУДУУНДА (3 ары).
В. Любушкин. — Кукурузанын ашчеге болгаш техникага хереглери (3 ары).
Совет-моод найыралаг адар кылдыр (4 ары).

ИНЕКТЕН ХӨЙ СҮТ ДЭЭШ ДЕМИСЕЛДИ УЛАМ КАЛБАРТЫР

Чонунд ашчег-продуктуларына болгаш уагырууну чыг этке чап турар негелдин максималдыг хандыры мал аякылынын продуктуларын эабекшидеринде кол хамааржырын СЭКП ТК-нин сентябрь, январь Пленумуна оналал айтканд, бо талазы-биле бүгү удуучу сорулагы салган. Мал аякы-агылынын продуктуларындан сүт болза, база бир эң үнелиг, калбак хереследиг продукт болуп турар. Сүттүн эабекшидигеин инектин сүтүрү чоруу бүгү кемчег-биле бедиткенинде шиттирлетинер. Сүт саалдазын көзүдери шиттирээринин айтыры болза, бүгү мал аякылын жөкүдери, индик болганда бүгү көдө аякы-агылынын күчүдүгү кедүрүшкүнүн шиттирээринин база бир кол кезөө болур.

СЭКП ТК-нын январь Пленумунун төөгүдүгү доктаалын амыдыралга боттандырар дөш демисешпишана бистин областын колхозтары, совхозтары эаан чедириникин чедип алганар. Чижээ, Би-Хем району эртен чылдын июльдуң 1-ге деңизерге бо чылдын июльдуң 1-де инек бүрүзүнден 200 ажыг литр сүтү немей алган, азы 1954 чылдын октябрынын 1-ден бо чылдын июльдуң 1-ге чедир бар инектен-не салган сүдү 639 литр болган. Оа районун «Кызы тараачын» колхозунун Турал фермазынын аякыдакчылары ол-ла үенин иштинде саар инек бүрүзүнден ортумаа-биле 928 литр сүтү салган. Мынаарга «Зелес» совхозу бо-ла үенин иштинде саар инек бүрүзүнден-не ортумаа-биле 1319 литр сүт саалдазын алган.

Инектин сүтүгү продуктуларын бедидери областа хөй-хөй саанчылар чедип аш турарлар. Таңды районун «Революциянын чалбыны» колхозунун саанчылар эш Татьяна Шведова октябрынын 1-ден июльдуң 1-ге чедир болганга быжылгаан инек бүрүзүнден-не 1445 литр сүтү салган. Ол болза, эртен чылдын эш Шведованд ол-ла инектерден бүгүн чылдын тургузунда салган сүдү-биле денешкен. Эштер Шумова, Лысова, Бичи-урут болгаш еске-да эаан хөй саанчылар ол-ла үенин иштинде инек бүрүзүнден ортумаа-биле 1000 ажыг литр сүтү салганар.

Бо бүгү чедириникин үстүндө айткан колхозторга, совхозторга инектерин эаалага, чегерилгенин, каадын экижиктенинин, саанчыларынын мергешилин бедиткенинин түнелинде чедип алдынар. Би-Хем, Таңды, Өвүр болгаш еске-да районнарын колхозтары саар инектерин чайлааларын оларны план баугаар эаачештир аякылаарын болгаш инектерин дүне каадаарын болгаш дун-хүндө 3—4 саалданы организааштаанар.

Оон-биле чегерелештир инектин сүтүгү продуктуларын бедидеринин айтыры областа ам-даа куду денешде дээрин 9 айларын иштинде сүт саалдазынын чыл планынын чүгө 47,4 хуу күсүтенигини херечиле турар. Бай-Тайга, Сүт-Хал, Барыны-Хемчик районнарында сүт саалдазын эң куду денешде, «Өвк», «Барлык» совхозтарында сүт саалдазын баа-ла эаады.

Чамдык районнарын партия, совет организаашылары болгаш МТС-тери, колхозтар баштаар черлери, совхозтарнын дирекциялары инектин сүтүгү чоруун бедидери дөш доктаамал демиселди чоруушайн келген. Бай-Тайга районунун колхозтары бо чылдын инектен эртен чылгызындан эааш сүт саалдазын алганар, Таңды районунда инектен сүт саалдазын июльда кудулаанын чүгө оон-биле тайылбырлап болур.

Ам-даа хөй-хөй сүт-бараан фермалары инектерин шын каадын, чегерилгенин боттандырбайн турар, саар инектерге немедө чегерилгенин мракта четпес берип

Совет чазак төлээлеринин Кремльге болган парлаалга конференциясы

Июль 15-те Кремльге дөрт күрүнелеринин чазактар баштыннарынның чөвүлө хуралына Женеваже чоруур Совет чазак төлээлеринин парлаалга конференциясы болган. Парлаалга конференцияга совет болгаш даштык парлаалганын хөй санын төлээлекчилерини олтурушкан.

Совет чазактын төлээлери өске улуг күрүнелер-биле кады улустар аразынын эң чугула айтырылганын аякы-биле чууга-лажып, нияти дугуржушкун кылган, улустар аразынын дүшкүрүгүгү чоруун кошкардынын болгаш күрүнелер аразынын харылааларына идегештир чорукту быжылаарын каттышкан күженишкени-биле чедип алыр дөш Женеваже чоруун турар.

Биг кымга-даа кажан-даа халлаар деп бедиткенмен бис, бедиткенмен-даа турар бис — индик чорук бистин принциптерине, бистин тайбынга ынакшыдыг чайгылыш чок политикамыска удураанымыска болур. Мынаа-даа өске күрүнелеринин дайыма бедиткенин көрөш, бис болуштуң чуртувустун аймык чок чоруун хандырымыга черле кемчеглер албайн барып шыдавас бис. Бисте эртенг чорук, бис бодарымыска бүгү-ле эртенг чорукка техникамы дмаа эки шериг.

Парлаалга конференцияга Н. С. Хрущев, В. М. Молотов, Г. К. Жуков, А. Громыко киришкен.

Совет Эвилелинин чазак төлээлеринин Женеваже чорурунун мурнунда парлаалга төлээлекчилеринге медеглели

Совет чазактын төлээлери өске улуг күрүнелер-биле кады улустар аразынын эң чугула айтырылганын аякы-биле чууга-лажып, нияти дугуржушкун кылган, улустар аразынын дүшкүрүгүгү чоруун кошкардынын болгаш күрүнелер аразынын харылааларына идегештир чорукту быжылаарын каттышкан күженишкени-биле чедип алыр дөш Женеваже чоруун турар.

Бүгү улустарын эң индик чукуду — тайбынче чукуду. Ол-да билингир. Делегейин бирги болгаш индик дайынарды кижил төрелгетенин саан четпес кагаралдарга таварыштырган. «Соок дайынын» амгы политикамы, урунген шериг боджеттери болгаш боо-чепсектин эидере бүдүрүшкүнү улус массаларын эгинде дмаа улуг чүгө болуп, келер үе дөш дүгөрөөнүн болгаш сүртөөнүн бодурун турар.

Бижилер даартагы хүнге бугурелдик баа оларын болгаш оларын урууларын дайынын кайгамчыктыг ядаралдары ынакшамас деп чүвени, олар шөлөн чурттан, аякыдап болур деп чүвени быжымы-биле билгенде олар чүгө халча хостуг шөлөөн тынып болулар.

Совет Эвилелинин талазындан кыжанын болуп турар дээринин дугайын барын чукте чуугаалажып турар. Анаа чылдак каакан шериг блоктары тургузуп, бистин чуртувусту догандыр шериг бааалары тургузунун турар.

Европага коллективтик аймык чок чорукту системаны өске-да күрүнелеринин киржилгени-биле тургузары тайбынын херезин улуг тилгелген болур индик. Бистин ханымы-биле идеген турарымыска алыр, ол болза, боттут херек: Европанын улустары бот-боттарындан корт-

Совет чазактын төлээлеринин Женеваже чорууканы

Каттышкан Штаттарнын национал байырын таварыштыр ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы К. Е. Ворошилов биле АКШ-тын Президентизи Эйзенхауэрнин аразында байырлыг телеграммалар солчуушкуну

Дөрт күрүнелеринин чазактар баштыннарынның Женева чөвүлө хуралына баар Совет чазактын төлээлеринин Берлинде чедө бергени

Совет чазактын төлээлеринин Женева чөвүлө хуралына баар Совет чазактын төлээлеринин Берлинде чедө бергени

Совет чазактын төлээлеринин Женева чөвүлө хуралына баар Совет чазактын төлээлеринин Берлинде чедө бергени

Совет чазактын төлээлеринин Женева чөвүлө хуралына баар Совет чазактын төлээлеринин Берлинде чедө бергени

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Сүт-Хөл районунун партия активинин хуралы

Чоокта чаа Сүт-Хөл районун партия активинин хуралы болуп эрткен. Адаа мал ажылын хөгжүдөрүнүн, ылаңгыя оң продуктузуун бедилеринин планын районун колхозтары канчаар күүсөдүр турарын дугайында СЭКП райкомунун секретары эш Лухтинин илдетелин чугулаашкан. Районун партия активинин СЭКП ТК-нын пленумунун шийтпирлерин амдыралга боттандырар дээш көдө ажыл-агыйга партияны ууртуулган элөөн экижикенин партия активинин хуралы дөмөттөгөн. Колхозчу ажыл-ишчилер МТС-тин механизаторлары-биле кады чакы тарылган кыска хуусаада, бедик агрохехникат дөмөттөгөн дооскан. ылаңгыя «Сталинчы орук». Калинин аттыг болгаш Жданов аттыг колхозтар тараа культураларын эң кыска хуусаада бедик агрохехникат дөмөттөгөн тарып доосканнар. Колхозтарда тарылганын чайгы ажаалтазынче кол күштү улаңдырган, ам ийги сугарылганын чорудуп турар. Малдын баш санын өстүрүп, оң продуктузуун бедилери дээш малчыларын ортузунга социалисттик чарышты калбарган. 1955 чылда мыйнестыг бода малды өстүреринин күрөне планын колхозтар күүсеткен. Мал ажылында мурнакчыларын саны өскөн. Чижээ, Калинин аттыг колхозта санын эш Селен-Ламэ июль 1-ге чедир бодунга быжыгалаан 11 инектерин бирээнден-не ортума-биле 398 литр сүтү саап алган. Киров аттыг колхозта хой кадарыны эш Динь-Бара 290 баш хойларын бирээнден-не ортума-биле 1,7 килограмм дүктү кыргып алган. Жданов аттыг колхозта эш Сандан-око 1955 чылда кадарында 140 төрөн дөмдөн 152 хураганын камгалап алган. Оң-биле кады Сүт-Хөл МТС, колхозтар баштаар черлери болгаш ында партия эге организацияларын иштинин мал ажылын өстүреринин, оң продуктузуун бедилеринин айтырларыныче ам-даа четпес сагыш салып турарын актив хуралында саянал бергенер илереткен. Колхозтарга мал-

дың өлүп хоараар, төрүүр малдарын кызыраар чоруу ам-даа хой, ол четпестерин ууткаар талазы-биле хемчеглерин мал ажылынын тускай эртемингерлер кошка чорудуп келген. Чамдык колхозтарын сүт-бараан фермаларында инектерин бызазындан чарып саарын четпес организастан болгаш үчөт-өчөт ам-даа сандаргай. Оң уламындан Жданов аттыг болгаш Сталин аттыг колхозтар инектен кончуг эвөөш сүтү саап ан турар. Колхозтарда хой кыргылдаан багай организастанган. ылаңгыя МТС колхозтарга 12000 баш хойну кыргып бээр турган чүгө 5605 хойну кырган. Малчыларын тургаларында туутуруп турар чурттага бажынарнын, эң кыска ажаалтарыннын шынары багай. Районда мал чөм бөлөктөөр ажылдарын темпин дөмдөп өжүм. Колхозтарда ситен кезер машиналар, кадылар болгаш өске-даа хемчеглер четпес бөлөктөтпөөн. Районун кайы-да колхозтары ситен дөмдөп деп чыдак-биле ситен кезилдесинче дыка озадан кирген. Колхозтар чылын мал чөмөгө херектээри-биле 138 гектар кукурузаны тараан. Колхозтарын баштаар черлери оң чайгы ажаалтазынче чогуур кичөөнгейни салбайн турарлар. Ол шыкат фермаларда, бригадаларда агитас-массалыг ажылдар дыка кошка тургустунган. Ирак черлерде малчыларга херектээрин чугула барааннар чедирин сандыгаар база оларга эчки дуулаачынын көргүзөр талазы-биле ажылдарын Сүт-Хөл райпозу (даргазы эш Канышчаков), районун кадык камгалап кылдын (эргелекчи эш Пертнин) четпес организастан келгенер. Илерээн четпестерин ууткаар талазы-биле чорудар хемчеглерин айыткан шийтпирлер партия активинин хуралы хүлээп алган.

д. ШАЛДЫГ.

СЭКП ТК-нын январь Пленумунун доктаалын күүсөдир дээш

СЭКП ТК-нын январь Пленумунун доктаалын амдыралга боттандырар дээш өвүр районун көдө ажыл-агыйнын ажыл-ишчилери чер болгаш мал ажылын сайыраар талазы-биле алган социалисттик хуузааларын чедикшиинин күүсөдир турарлар. Районун колхозтары чакы тарылган 12 ажыл хүндө, бедик агрохехникат дөмөттөгөн эрткенер. Район тарыга планын 106 хуу, оң иштинде кыска хуусаа тарылганын планын 109 хуу, кукурузанын — 100 хуу, картофельдин болгаш ногоанын — 107 хуу күүсеткен. Районда 513 га кур чер тарыткан. Бедик дүктү өстүреринге тараанын чайгы ажаалтанын, эң ылаңгыя сугарылганын улуг ажыл-дуузалын барылааш, ол ажылче улуг кичөөнгейни салып турар. Колхозтарын хову бригадаларын санында-ла тускай сугарышчыларын тургускан. Тараанын баштайгы сугарылганын дооскан, ам ийги сугарышчылар кирген. Сугарылганын калбарып сорулга-биле Дус-Дагын Кара-Талда, Салыңын Дүргөжикте сугат буталарын калбарган. Районун колхозтары хой кыргылдын чедикшиинин эрткенер. «Совет-Тыванын беш чылы» колхоз хой бурзулдан-не ортума-биле 1,5 килограмм дүк кыргылдын алган. Мал чайлаашканын организаствыг чоруп турар. Илек малдын сүткүр чоруун бедилеринин талазы-биле СЭКП ТК-нын январь Пленумунун саянал сорулгазын районун колхозтары база-ла чедикшиинин күүсөдир эгелээн. 1954 чылдын июльдуң 1-де район саар инек бурзулдан ортума-биле 176,5 литр сүт саап алган турган болза, бо чылын бир инектен 241,3 литр сүт саадызын алган. Колхозтарын сүт-бараан фермаларын инекти дун-хүндө 3—4 саарын организастан болгаш 135 инектерин бызазындан чарып саарына чачыктырган. Хой сүт саадызын азыр дээш социалисттик чарышка киржин турар саянчылар хой, оларын иштинде бедик көртүзгүлери чедир ам турарлар база эвөөш эвес. Чижээ, «Коммунистче орук» колхозун саянчы эш Дагаа аңаа быжыгалаан 14 инектерин бирээнден ортума-биле хүндө 5 литр сүт саадызын чедип алган. Оң-ла колхозун саянчы эш Байыртмын саап турары «Кува-Ала» деп инек хүндө 10—12 литр сүтү, «Калдар-Кара» деп инек хүндө 8—9 литр сүтү берип турар. «Совет Тыванын беш чылы»

колхозун саянчы эш Тумат Севек саап турары 10 инектерин бирээнден-не ортума-биле хүндө 6 литр сүтү саап ан турар, оң саадызында «Буу шилги» деп инек хүндө 10—11 литр сүтү берип турар. «Кызыл туз» колхозун сүт-бараан ферма дун-хүндө инектерин 4 катап саарын организастан, 42 инектерин бызазындан чарып саарына чачыктырган. Оң түнелинде ферманын саар инек бурзул-де ортума-биле хүндө 5 литр сүтү берип турар аларган. Ол ферманын үчөт-өчөтү бедик дөмөттөгөн тургускан. Ферманын ажылдакчылары инек бурзулдан ортума-биле 900 литр сүт саап алды деп социалисттик хүлээгени алганар. Колхозун сүт-бараан фермазы ам Салыңын Час-Адыр деп черде чайлап берген. Малдын чаш төлүн мөңдө өстүреринин планын район 98,6 хуу күүсеткен. «Торгалым» колхоз малдын төртүнүн чаш төлүн 100 хуу камгалап алган. Ол колхозта зоотехник эш Яйлаа малдын ажаалга, хемчеглерин экижер дугайында малчыларга боттот дүзүн көргүзүп, зоотехникат хемчеглерин чедикшиинин боттандырар турар. «Торгалым» колхоз малдын уксаазын экижеринин талазы-биле элөөн ажылдарын кылган. Эрткен чылын Алтай уксаазыг зарын дүктү 12 кошкарларын садып алган, оларын-биле 1000 хойну тарып боозган. Олардын чартык нарын дүктү хайнак хураганарын алган. Симментал уксаазы 3 агтаны. Дон болгаш Орлов уксаазы 2 аскыларын база садып алган. Малга быжык чөм суурну бөлөктөөри-биле «Коммунистче орук» колхоз 80 га ситен шөдүн аштаан болгаш сугарган. «Совет Тыванын беш чылы», «Коммунистче орук» колхозтар ситен кезилдесинче хынамчалыг бөлөктөнгөн, ситенин кезип кирпекенер. СЭКП ТК-нын январь Пленумунун төгүдүг доктаалын күүсөдиринче ажылчы чонну мобилизастванын, эң ылаңгыя көдө ажыл-агыйнын чугула кампанынны — мал чөм бөлөктөөри, тараа ажаалтазын организаствыг эрттирерин, туугу планын ажыр күүсөдирин хандырар хемчеглерин районун партия, совет организацияларын ам турар.

И. КУНДАН, Д. ШАГДЫР.

Школа септелгези эки чоруп турар

Кызыл районун Баян-Бол чеди чыл школын 1955—56 өөрдөшкө чыныгы бөлөктөк ажылын организаствыг чорудуп турар. 480 кубометр олар малчынын 356 кубометрин база 10 тонна хөмүр дантын школа чанында сөөртүп алган. Школаның 6 педчаарын чаартып кылган, класстарын чугулап, шалзын будаар, школын долгандыр херимөөн болгаш школын чунар бажынын септелгезин дооскан.

Септелгеге херектештер маш, мааза материалдарын «Х Улуг хураа» колхоз чогуур өйүндө бөлөктөп берип турар. Индыг болза-даа будук болгаш бажы кышалаар чуга дөмүр чок. Чок материалдарын районо, райпо көдө магазинерге дарып чорудары негетинин турар.

Н. ОЙДУП-ООЛ.

Дончулалдар

Социалисттик чарышты эки организастванын түнелинде Кызыл-Макалык АТБ-нын коллективин чартык чыдын боттандырган. Тонна-километр планын 127 хуу, чүк сөөртүлгезин—142 хуу күүсеткен.

Будурулгезин мурнакчы чолаачыларын эштер Кожеников, Стаменов, Брызгалов, Филатов, Петрашия ам декабрь айнын планын күүсөдир турар. Септекчилерден ажыл нормазын 130—190 хуу чедир күүсөдир турар мурнакчылар хой. Моторист эш Малышев иш айнын планын 198 хуу, слесарь эш Кузьмин бүдүн чартык айнын нормазын күүсеткен.

Шагаан-Арыгын улуттуп комбиназы иш айнын будурулгезин планын 108,2 хуу, нити продукция будурулгезин пландан 14,8 хуу ажыр күүсеткен. Комбинаттын тууйбу цехи 250 муң тууйбуну хептөөн, 135 муңду өртөткен.

Комбинаттын коллективин июль айнын будурулгезин планын чедикшиинин күүсөдир сорулга-биле социалисттик чарыштын бедиктен хүлээлгезин алган ажылдан турар.

Облпотребсоюзтун автотранспорт конторазы июль айнын тонна-километр планын 130 хуу, чүк сөөртүлгезин — 135 хуу, чартык чыдын тонна-километр планын 111 хуу күүсеткен. Конторанын чолаачыларында болгаш септекчилеринде ажыл нормазын 110—150 хуу чедир күүсөдир турарлар хой.

Чадаан АТБ-зы июль айнын чүк сөөртүлгезин планын 160 хуу күүсеткен. Чолаачылар эштер Лиховедов, Струков, Рамазанов июль айнын будурулгезин программанын 180—200 хуу чедир күүсеткенер. Конторанын септекчилери машиналарын септелгезин өй-шаанда чорудуп, машинанын ажылга коэффициентин дыка бедиктенер.

Хову бригаданында

Бай-Тайга районун Молотов аттыг көдө ажыл-агый артелинин хову бригаданын ажыл-ишчилери тараа культураларын дөмдөп дүктү алыр дээш тараанын чайгы ажаалтазында бедиктен хүлээлгезин алган ажылдан турарлар. 1000 гектар тараа культураларын бирги сугарылганын дооскан, 368 гектар кызылгасын ийи катап сугарган, ам үшкү сугарылганын чорудуп турар.

Колхоз баштаар чери дүктү ажаалтазын бөлөктөдир организаствыг чорудуп турар. Эрги тараа складын септөө болгаш 100 тонна тараа кирер чаа складтын туудуп турар. Тараа шөлдөне бригадалар чурттаар ийи тургаларын кылган. Тараа арыглар 4 машинаны, 2 триерин септөөн, 160 ажыр хуурактарын болгаш дырбаштарын кылган алган.

А. САЛЧАН.

Колхозчу малчыннар

Бай-Тайга районун Молотов аттыг көдө ажыл-агый артелинин келигүнү Комбужан 1951 чылда 124 баш мурдугаарын хүлээп алган, бо аразында малдын ажаалтазын экижилди, чыл бурдуе малдын чаш төлүн бүрүн камгалап келген-биле колхозта 459 баш анык инектерин өстүрүп берген.

Эш Комбужан малдын ажаалга, кадарын эки боттандырып келген-биле оң ажаал өстүрер инектеринин продуктузу бедик болуп турар. Чижээ, «Бедик-шиги» «Ортунала» деп шололгы инектер хүндө ортума-биле 7—8 литр сүтү берип турар.

Күш-ажыга ынакшылыг болгаш чүткүлдү чоруу оң культурул болгаш материалдыг амдыралын байлакшыды турар. Эш Комбужан эрткен чылын өг-бүлөзи-биле кады 1 муң күш-хүнүн ажылдан алган, күш-хүнүнге 3 муң агтаны, 4 тонна ажыр тарааны колхозтан алган.

Эш Комбужан чайгы үдө малын сөриян, өттүг тайгаларга 4 ээлчегде солуп оларалды турар. Оң бригаданында 4 кнжи ажылдан турар. Олар ситенин боттары кезип, кышталар чанында бир улуг сарваатты тургускан болгаш ситен кезилдесин ам-даа үргүчүлөр турар.

С. АДЫГ.

Чөөн-Хемчик районун «Большевик» колхозунун инек кадарыны эш Тарбын иштинин мал ажылын хөгжүдөрү дөмдөп кызымак ажылдан турар. Ол эне баштай 1952 чылда колхозтун 76 бызазын эки азырап, ажаап турган, хүр чыл ажырган. Ол бызаалар эки ажаалдага турган, чангыс-даа хорамчага таварышпаан. Бызааларын 46 дөнен инектерин бызааларын ол мөңдө алган. Анык инектер ам-даа бызаалал турар. Эш Тарбын инектерин хүндө бедикерге, аргаарыктарга, дүвүренин черге оларалды, оларга үргүчү дус берип турар. Ол чорук инектерин септиреринге болгаш кадымыга улуг дуузалыг болур. Эрткен ийи чылдарда бодунуң ажаап турар инектерин четчир санын ситенин ол бөлөктөп ал келген, ам ситен ажаап алышыкынын чорудуп турар. Шемиян Ак-Кара-Суг асында кыштаанда 32 тонна өдөкти ол бөлүп алган.

Х. БОРБАЙ-ООЛ.

Идеологтуг ажылдың чугула участыгу

Коммунисттик партия болгаш Совет чазак чонун культурул дөмөттөгөн болгаш сандыгаларын ажылынын байдалын хына дурдундай, номну көдө черлерге сандыган, негтередирине багы кичөөнгейни салып, ажылчыларын, колхозчуларын болгаш көдө интеллигенциянын культурул негелдесин чогуур-биле хандырбайн турар.

Бодунуң ошаанган ажылынын херези эки билер болган аңаа ынак ажылдакчылар ном сандыгаларын четкилеринде эвөөш эвес. Индыг ажылдакчыларга Баа-Хем районун ном сандыгалын эргелекчи эш Юшков, Би-Хем районун ном сандыгалын эргелекчи эш Костенко, Таңды районун Основка суурда ном сандыгалын эргелекчи эш Ермолаева болгаш өскелер-даа хамаарып. Мурнакчы ажылдыг ном сандыгаларын арта-дурулганын областын ном сандыг өөриян көрбөй, оларын дурулганын өске сандыгаларга негтеретпейн турар.

Номну көдөжө негтередир таралдыры херектештер кооперациянын чугула сорулгаарынын бирээни болуп турар. Бо сорулганын күсөдесин бистин областтыг херектел кооперациянын ажылдакчылары четпес боттандырар турарын айтыр жуураг. 1954 чылда ном сандыгаларын планын Эрион райпозу чүгө 22 хуу, Таңды райпозу 26, Барыш-Хемчик райпозу 50, Чөөн-Хемчик райпозу 74 хуу күүсеткен. Бо районнарнын СЭКП райкомнары, оларын агитация болгаш пропаганда калдыстери ном сандыгаларын ажыл-биле танышпайн, номну массага пропагандалап негтередиринин бүгү хемчеглерин албаанар.

Областың ном сандыг (директору эш Бершпина) номну чер-черге таралды чедир хүлээлгезин кошка күүсөдир турар. Моң ужурунда чамдык көдө черлерин ном сандыгалар болгаш складтары эң чугула литература номнары-биле четпес хандыртылган.

Т. РЫЛОВ, СЭКП обкомунун инструктору.

Областың сандыг ажылдакчыларынның хуралы

Областың сандыг ажылдакчыларынның чоокта чаа болган хуралында херектештер кооперациянын ажылынын байдалын болгаш оң экижер хемчеглер дугайында айтырарын чугулаашкан. Бо талазы-биле илеткелди облпотребсоюзтун баштаар черинин даргалынын орамакчы эш Лопсан кылган.

Ажылчы чонун материал-культурул чазай амдыралын улуг экижеринче Коммунисттик партия болгаш Совет чазак чугула хемчеглерин ан турар. Оң боттандырылганын бистин областтыг хөдүгүлде беш тодарай илередип турар. Чонун чуртталганы улам-ва байлакшып, орталынын улагын, ылаңгыя сандып алыр агызын болгаш херектештер негелдесин өтүп турарын илеткелчи фактыларга илереткен.

СЭКП Төп Комитетинин январь Пленумунун төгүдүг доктаалын чедикшиинин боттандырар дээш бүгү үстүзүтү күш-ажылчы бедик көдүрүшкүнүг демиселдин үезинде херектештер кооперациянын, оң ажылдакчы бурзулун мурнунда чугула сорулгаар сандыгын турар. Бо талазы-биле областын херектештер кооперациянын чамдык чедикшиинерин болгашын илеткелчи чугулаашкан.

Сандыг четкелери мурнуң чылдардан иракта калбарган, чонун мурнунга аксеткелдиг бараан болуру дээш чүткүлдүг

демиселдин турар мергежилдик кадрлар өскөн. Областың херектештер кооперациянын шугуму-биле 1954 чылда чонга саттырган бараан 1953 чылдындан 22310 муң рубль хей болган, ол шыкат бо чылдын баштайгы кварталында бараан саарылганын нити-биле эрткен чылдын ол үезинде 7,9 хуу бедю. ылаңгыя Би-Хем, Баа-Хем база Улуг-Хем райполары бо чылдын баштайгы чартымында бараан саарылганын ошаадызын ажыр күүсеткенер.

Моң-биле кады херектештер кооперациянын ажылында улуг четпестер бастын илеткелчи мыйын чугулаашкан, ылаңгыя ол талазы-биле санал берген эштер тодарай фактыларга илередип турган. Бо чылдын бирги кварталында бараан саарылганын планын облпотребсоюзтун шугумунда херектештер иштиндедеринин дең кезип чедир күүсеткен, ийги кварталда Барыш-Хемчик, Сүт-Хөл, Өмүр, Чаа-Хөл база Кызыл райполары дыка четпес ажылдаан. Ол шыкат элөөн хой райполарда нитиин чөмөнгө херектерин саарылга планы иракта чедир күүсеткен, чөм чангыс ай, шынары багай болуп турар.

Бараан саарылганын шык индыг чалыс, харын чамдык райполарын талазы-биле иракта чедир күүсеткенейн турар удурулганын кошка херектештер турар.

Күш-ажылдың чурumu багай, ажыл шаңгыда «малын шоочалык» дээр, чонун чөптү негелдесин райпо баштаар черлери сонугарайн, оң ууткаарыга боттот хемчеглер албайн турар. Районнар база магазинер аайы-биле бараан хуулаадын четпес тургустунга, чонун кадык херектел барааннарнын өй-шаанда сандыглайын турар.

Туудуга херектик шил, кадар, өске-даа чугула материалдар Чөөн-Хемчик районга барбайн турарын райпо даргазы эш Березин шын шүгүчүлөөн. Базадан райполарга база магазинер херектештерин иштиндеги кылбас, оң уламындан чоруткан барааннар (шөктү өңү, шынары) чангыс ай болуп турарын Сүт-Хөл болгаш Барыш-Хемчик райполарын сандыг калдыстериин эргелекчилер эштер Назыкпан, Маркелов олар саналдарына илереткен. Санал берген Мохов, Номенин, Сидорин болгаш оң-даа эске эштер облпотребсоюзтун удурулганында конвейер-бюрократыг ажыл стилн уламчылаштыраш турарын фактыларга илереткен.

Областың сандыг ажылдакчыларын хуралында облпотребсоюзтун даргалынын орамакчы эш Колленко озуруш, херектештер кооперациянын ажылын партиянын агты негелдесинин дөмөттөгөн бедик хемчеглер талазы-биле тодарай саналын берген.

Дүжүт ажаап алышыкынынга төлөптүг бөлөктөкенир

Көдө ажыл-агыйн бүгү хемчег-биле сайырадынын үндесин — тараа будурулгезин көүдөдиринин сорулгазын шийтпирлери-биле Чаа-Хөл районун колхозчулары болгаш механизаторлары бо чылын чакы тарылганын кыска хуусаада, агрохехникат бедик дөмөттөгөн эрткенер.

Тараанын чайгы ажаалтазын база багай эвес организастан. Моң түнелинде районда тараанын үнүжү дески, чагай болуп турар.

Бо бүгү болза, бедик дүжүт дээш демиселдин баштайгы тилдөлгезин дөмдөп билдирер. Иначалга-даа бедик дүжүт дээш демисел ам-даа уламчылап турар, харында оң эне-не харысалганын үези — дүжүт ажаап алышыкынын чокушулуп оларын утуп болбас херек.

Тараа культураларын көүдөдиринин чугула аргаарынын болгаш тураларынын бирээни болза, дүжүт ажаап алышыкынын чогуур өйүндө, кыска хуусаада эрттирер, дүжүт ажаалтазын үезинде чидиринин ууткааш гектар бүрү-

зүндө 3—4 центнер негелде дүжүтү азырын СЭКП ТК-нын январь Пленуму оң-лап айткан.

Бо сорулганы күүсөдир-биле Чаа-Хөл МТС-тин механизаторлары элөөн ажылдарын кылган. Комбайнарнын 50 хуузу септөөн. Комбайнар септелгезинде ажаап турар эштер Трояков, Бирялов олар үлүг-нормазын хүн-бүрү ажыр күүсөдир турарлар.

Индыг болза-даа дүжүт ажаап алышыкынын МТС-тин бөлөктөк иракта четпес. Септетинин комбайнарнын хыналадын кылбас, артык кезектер чок болуп турарында комбайнарнын чамдык кезектери четпес кылдырмаан хөвөр. Септелгезин темпизинин оожумундан комбайнарнын 50 хуузу, тараа арыглар машиналарын чангыс-даа амдыга чедир септетинмөөн.

Эрткен чылым комбайнарнын болгаш тараа арыглар, тараа кургадыр машиналарын септелгезин багай кылганы дүжүт ажаалтазын өй-шаанда чорударына улуг

доктарын таварыштырган уттайн, бо чылын септелгезин кыска хуусаада, бедик шынарлыг чорударын организастванын МТС-тин дирекциясы, ында партия эге организастванын кичөөнгейин төвтүгө тургузар болза эки.

Районун колхозтарын талазындан дүжүт ажаап алышыкынынга база-ла багай бөлөктөкенир турар. Септиг шаянарнын, тараа урар складтарын, тараа кургадыр черлерин хову, тургаларын септелгезинче болгаш туудуче база тараа кезер, арыглар машиналарын, тараа сөөртүр хааржактарын болгаш дүжүт ажаалтазын кирер өске-даа херектештерин септелгезин районун чангыс-даа колхозу бо хүнге чедир кирбөөн.

Дүжүт ажаалтазын чедир ам аажок эвөөш хуусаада артык. Иначанаш дүжүт ажаап алышыкынынга төлөптүг бөлөктөк организастванын МТС-тин дирекция чери, колхозтарын баштаар черлери дүргөн боттандырар негетинин турар.

„Кызыл партизан“ колхозтун инек фермазында

Иятинин малын баш санын өстүрүп, малдын уксаазын экижер болгаш продуктузуун көүдөдир дугайында партиянын болгаш чазактын шийтпирлерин хуусаа бетинде 2—3 чылдар дургузунда күүсөдир дээш Таңды районун «Кызыл партизан» көдө ажыл-агый артелинин мал фермазынын ажыл-ишчилери бедиктен социалисттик хүлээлгезин ап, ол шийтпирлерге харын кылдыр сөрүк кирген ажылдан турар.

Фермада ажылдан турар саанчылар болгаш кадарчылар бо чылын алган социалисттик чарыштын хүлээлгезин эрткен чыга бодарга, бо чылдың баштайгы чартында элөөн бедик көртүзгүлери күүсөдир турар.

жур аңаа быжыгалаан 14 инектерин 1954 чылдын октябрында эгелөөш 1955 чылдын июль 1-ге чедир 7450 литр сүтү саап алган, чүгө чангыс май айнын иштинде 14 инектен 1663 литры, азы инек бүртүндөн 119 литр сүтү саап алган. Анык саанчы Зина Барачава 14 инектен ол үезин иштинде 6075 литр сүтү, а май айы 1725 литр сүтү сагган. Ияна Божур, Зина Барачава бо чылын инек бүртүндөн 1300 литр сүтү саап аларын хүлээгениер. Оң аңгыда саанчылар Вера Садковская, Галла Велева үстүндө саанчылардан дора эвес көртүзгүлери чедип алган.

Фермада төрүе чогуур 60 инек шуну төрөөн, ол инектерин Моңгун Сарыбай кадарын турар, 8 чыл дургузунда эки ажылдан, мурнакчы болуп келген болгаш

А. ДОЖУ.

Сүт продукциясын улам көбүдөдир

Ферманың ажылы экижээн

Барын-Хемчик районунун Аягыта «Комсомол 30 чымы» колхозунун сүт-барак ферманын ажылы өртөн чыдаарга дөмөйлөөргө 60 чымын экижээн.

Фермада саап турар инектерин саны 53, оң иштинде 38 инекти бызааларынан чарып саап турар. Ол инектеринин үндө 3 катан саап турар. Саалдын мынчалдыр организмдеринин инектеринин берип турар сүдү мурунда турганда 2—2,5 катан көбүдөт. Бызааларыны ажаалгазы, күш-дегели эки.

Ажылды шын организмдеринин фермада мурнакчи саанчыларынын саны көбүдөт турар. Монгуш Чоңор «Мыймыт кара» деп шоалды инектен күндө 11—12 литр сүтү ап турар, эртен чымын

ол инекти бызаанын эмирин саап турду күндө 4—5 литр сүт берип турган. Комсомолчу Сат Долзатпаанын саап турары «Мыймыт шилги» деп анык инек күндө 7—8 литр сүтү берип турар. Ферманын саанчылары колдунда анык кыстар, олар кизи бүртүз 12—12 инектерин саап турар. Анык саанчылар зоотехник эш Октянын сүмөин хун-бүрдө аягылап, малдардан бектик продукттарын алып дөш кызыматкай аяккап турар. Нияти-биле анык моон мурунда чымдарда сүт панын үкүстөймей турган, чыда ортума-биле 300 литр хире сүт ап турган болза, 60 чылдык бирги чартында инек бүртүз ортума-биле 290 литр сүтү берип турар.

Фермада агитас-массанын ажыл эки чорун турар. Парторганизациянын агитаторлары Шырап, Шынап-оол, комсомол эге организмдеринин секретары зоотехник Окта, үчтүчк Монгу Кожытпаа саанчыларынын ортузунга агитация аяктын үргүчү чорудун турар. Олар фермада солуннар көргө оңу саанчыларга номчуп берип турар. Көдө ажылгагы талазы-биле инек-бүрү номнар фермада бар. Агитация аяктын канчаар чорудун турар дугайында тускай дөмдөгөл дептер база бар. Саанчылар социалистик хуэзгелерин алганнар.

К. СТАЛ-ООЛ.

Утчөттү экижиткен

Барын-Хемчик районунун «Бөлөшөвик» колхозунун сүт-барак фермада (эргелекчи эш Аракчаа) үчөттү эки тургускан. Инек бүртүз саалда санында чеже литр сүт берип турарынын доктамак учудун кылып турар. Ферманын үчөттүчү саанчыларынын саган сүдүн хулап ап, үчөттү үргүчү үзүктө чок кылып турар.

Бир саанчыга быжыгаан бөлүк инектерин сүдүнүн кемчөөлүн үчөткө кезеңин-не түзөш, оңу дөмдөгөл дептеринге бөшкөп турар. Бо дөмдөгөлү баураар бригадир сүтүн үнгөй, киргеннин отчөдүн кылып турарын чурумчуткан. Дем-

дегел дептерлеринин эгезинге саанчынын фамилиясын, адын, каш инекти быжыгаанын, бөлүк инектерден дүн-хүндө сагаз чөгүрү сүтүнүн планын бижөөн.

Ферманын саанчылары дөмдөгөл дептерлеринге бижиткен сүтүн ханан көргөш, боттарынын колунун үжүн саанчы турар. Колхозтун зоотехник болгон ревиля комиссиясы 15 хонгаш-ла хыналда саалдын чорудун турар. Бир эвес хыналда үзүндө кандык-бир инектин сүдү кызыртыган болза, чымдагынын плереди, сүт саалдын көбүдөтүр кемчөөлөрүн ап турар.

Фермада саалдын сүтү ол-ла хун

херегелди барымдалаш шынгы план баураар чарыгдан турар. Колхоз баштаар чери күрүгө дужаар, бызаа, хаван ооздары азыраар, ниятинин кемчөөлө чөринге бөш сүтүн хуваалдазын кылган, ферма эргелекчине 15 хонгаш-ла берип турар. Ферма эргелекчинин чартык ай болгон-ла сүт-барак фермадан сүт саалдын мурундагы алам, сүт дугайында нияти отчөттү кылган, колхоз баштаар чөринге берип турар.

Сүт-барак фермадан үчөттү эки тургусканын фермада күшажылдын сагыла-чуруму экижээ.

Д. ДЫРТЫН.

Тожу районунун колхозтарында сүт саалдазы куду

Мал ажылынын продукттарын бүдүрерин көбүдөтүр талазы-биле СЭПП РК-нын январь Плануна үкүстөй доктамын районун колхозтары чөткөс күдөдүн, сүт саалдазынын талазы-биле планын оңаалгаларын үкүстөй турар.

Колхозтарын баштаар чөдөрү, көдө ажыл-агыйнын чамдык тускай эртемчилери сүт саалдазынын планын үкүстөй турарынын кол чымдагыны болза, районда чөгүрү санын мал чөткө чөгүрдан, саап турар инектер чуртун чызы-продукттар инектерин бөлүп турар дээрин шындыктар орадыктар турар.

Сүт саалдазынын планын үкүстөй турарынын кол чымдагынын ол ажылды удуруп, оңу шуут кылып тур-

рар кижилерден дилээр керек. Ол болза ажылды эки организмден билесинде, дуржулгалык саанчылар-биле хандырбаанга, областтык өскө райондарында хей сүт саап турар мурнакчи саанчыларын дуржулгалык районун колхозтарынын сүт-барак фермаларына калбаа-биле непертерин турарында деп саназа чөгүрү.

Тожу районунун байдалыга хамаарыштыр алырга, малдын немдө кемчөөлөрүн чөк деп болбас. Кышкы үдө малга чидиртип сикен, силөс, чайгы үдө малгагы серин, эки өт сикенни чайлактар малды семиртирген, оң сүдүн көбүдөдүргө таарымчалык байдалы берип турар.

Саанчыларын дуржулгазы чок болуп турарынан чүт болуп турарын дээр, сээр инек бүртүзүнүн оңаалай байдалын

өөрөнч көрбөй турар. Эки ажаалга кемчөөлө чөккө бөш хунде 5—7 литр сүтү берип турар инектер фермада эвөш эвөс, бир эвөс мынды инектерин эки азырага туртуруп, зоотехниктер негеделер баураар чөткө таарыштырып, азы-бүрү кемчөөлө хандырдып, саалдын оңмык чурумун доктадып, бызаанын чарып саар болза, инектерин сүдү каш катан көбүдөтүр.

Колхозтар баштаар чөдөрү сүт-барак фермаларын дуржулгалык саанчылар-биле хандырары бир дугаар төрөө инектерин бызаанын чарып саары, саанчыларын өөрдери, оларын харысаалгазын бедидери негетинин турар.

В. ТАМДЫН-ООЛ.

Малдын отчөт-үтчөдүн шын тургузар

Тес-Хем районунун Сталин аттык колхозунун шээр мал фермада көдө ажыл-агый артелинин Уставын хажыдын турар фактылар хей болгон үтчөт-өтчөт багы тургускан. Июнь айда 4 хей чикен, 22 хей аарыгдан өлгөн. Малдын канчан өлгөнүн дугайында акт чок.

Малды назымын, эр, кызын айы-биле үзүп тургускан. Чижээ, Калаанын ажаалгазында төрүр хойларда 19 ирт, Ем-

Хөнүн ажаалгазында төрүр хойлар арзында 20 ирт, Лыкаада хойларда 39 ирт бар. Калаанын ажаалгазында хойларын санаарга 5 ирт артып, 1 хей чөтпейн турар. Ол мынкан малдын Калаанын хондан 34 артык хой бар, ол хойларын Калаанын бөлүнүп хуузуна хөв деп көргөш, колхозтун хонга санаваан.

Бо фактылардан алгаш көргө колхозтун малды-биле колхозчуларын хуузуна ма-

лы амдыга чөдир үстүмөй турары тодаргай херек болур.

Колхозчуларын хуузуна малды колхозтун нийтидештирген малындан үзүп, оларын назымын, эр, кызын болгон эр, чүзүнүн айы-биле агылаар дугайында колхоз баштаар чери кемчө ап, малдын отчөт-үтчөдүн шынгы чурумчудун тургузар керек.

К. СОЯН.

Кукурузанын аш-чемге болгаш техникага хереглели

Тараанын нияти чымдазынын талазы-биле кукуруза делегейин ажыл-агыйында ийин чөткө элет турар. Кукурузанын шадан тура-ла хей-хей чурттарда аш-чемге болгаш техниктиг сорулгаларга хереглел турар.

Кукуруза чүгө малга болгаш куштарга кайгамчыктык чөк болуп турар эвес, ханын чөткө ортузунга улуз негеделер болуп турар, оң азы-бүрү кымылар кылырын байлактык чиг эди болур. Кандык-жа тараа културалы кукуруза ышкы ол хире үнелг хей мал кемчөөрүн, техниктиг болгаш аш-чем продукттарын берип шыдаас дээрин хөрөм чөккө чугаалап болур. Кукурузадан аш-чемге болгаш техниктиг 150 ажык продукттарын белеткен турар.

Кукуруза тараанын аш-чемге, мал кемчөө болгаш техниктиг үнелгн хамыктык мурунда оң составынын байлактык болуп турарында. Кукурузада бакташ турар чүддөр болза, крахмал (тараанын лепизинин барык үштүк ийни болуп турар), белоктар, үс, чигир, витаминер болгаш өскө-даа чугула чүддөр.

Кукурузанын дин болгаш чартык дин хөвирин сорттарын крахмал-патока бүдүрүгезинге калбаа-биле аяккап турар. Ол сорттардан азы-бүрү чүд крахмалдарын, аш-чемдин болгаш техниктиг үстерин, база ол ышкы мал кемчөөрүн аяккап кылар.

Кукуруза крахмалын шөс-таавы үлөтүрүгө, пестерин кымылар өндүг болдураарына, пармалга будуктарын кылырынга хереглел турар. Кукуруза крахмалы болза, карамелдер (конфеттер), сироптар, өскө-даа хей кымылар белеткөөргө чугула херектик патока бүдүрүп кылырын чиг эди болур. Кукурузадан азы-бүрү аш-чем продукттарынын составына кирип турар мальтозаны (солөд чигирин) база кылар.

Кукуруза крахмалындан дыка ажыктык кемчир продукт—глюкозаны бүдүрүп кылар. Глюкозаны чигир кымыр ажылаар, иччаарга оң ээлдирин кизи азы-бүрү

аарыглардан азыртыга дамыр иштеткө сыктыгы-биле медицина сорулгаларына калбаа-биле аяккап турар.

Кукуруза үстү база ол ышкы мал ажылаагына болгаш аш-чем үлөтүрүгө херектик «Е» деп витаминин бээр (бо витамин кукурузада кызылгас болгаш кжктараада витаминдерден каш катан хей). Чамдык саянар-биле азырга, сарыг кукурузада «А» деп дыка чугула провинтин база бар.

Кукуруза тараанында хей үс бар. Оң саны тараанын нияти депизинин 4,5-тен 8 хуу чөдир болуп турар—кызылгас болгаш кжктараада үстерден 3—4 катан хей. Кукуруза тараанынын үс оң зардыкында (эге үредө) мөөңдөткөнгө, иччангаш ол үс-сарга үлөтүрүгүнү эки чиг эди болур. Кукуруза тараанын зардыкында үс 40 хуу чөдир болгаш чамдыкта оң хей болуп турар.

Кукурузаны спирт, крахмал, хольца, крупа болгаш далган кымыр аяккап кыларды оң зардыкы мырнай херек чок, ханын хорамы. Кукурузаны далган болгаш крупа продукттарын кылып азырга, оң үс ол далганын, крупаны агаарын килоролуңуң саяндары-биле ашын баксыраар, үр үдө шыжатымас кымылар. Иччангаштың кукуруза тараанын техниктиг болгаш аш-чемге аяккаларда зардыкындан тускайлаар апар.

Кукуруза тараанындан зардыкты аңгаларынын чугулазын болгаш нарынны саяп көрбүшпаш, аш-чем үлөтүрүгүн Москванын технология институту Молдавиянын аш-чем аяккапчылары-биле чөткөмөчү дем-каттыжылгазында кукурузанын зардыкын аңгаларынын талазы-биле эл-не ажыкты аргаларын тыварык талазы-биле эртем шынчалыга чөртүк. Ол аяккап кылган арга бестин далган болгаш крупа бүдүрүгезинеринске бо үдө чөдир ап келгениден хей санын зардыкты азыр арганы берип турар. Иччангаш азымын турар крупа болгаш далган эвөш үстү болгаш үр шыжарга бөш үрелбес болуп турар.

Аңгылаан зардыктын үнелг үстү аяккап кылып турар.

Чөгүрү-биле аяккап кылганын (арыгларынын) түнелинде алгынган кукуруза зардыкынын үс болуңу хамыктык составынын болгаш кемчир шынарларын талазы-биле тарымал тоорук үзүгө дыка чөк болгаш азы-бүрү аш-чем база техниктиг сорулгаларга аяккап болур. Тараанын чык санында чымдагындан зардыкты хей авеста бөш аңгылап аяккап кылырга кукурузанын аш-чемге хереглөөр үзүп он-он муң тоннаны чык санында ап болур.

Даштык чурттарда алдынып турар кемчө хереглөөр кукуруза үзүп кондир, консерва болгаш өскө-даа кымылар бүдүрүгезинге аяккап турар. Ол үс үстүгү будуктар, техниктиг үстер, савак, глицерин, ам чүддөр болгаш калба хереглелди өскө-даа чүддөрүн белеткен кылырын база-ла аяккап кылып турар. Кукуруза үзүндө чадгынар эң эки кремнерин кылар.

Кукуруза тараанынын зардыкы чүгө үс бөөр эвөс. Хей санын азы-бүрү витаминер бакталган турар ужуруда өмчир чөм продукттарын кылырын бөдик шынарлар чиг эди болуп турар. Кургалык, үрмөктөө зардыкты кондир болгаш аш-чемдин өскө-даа кымыларын витаминдеринге аяккап болур. Аңгылатынган зардыктын азыр үс «Е» деп витамин-биле дыка байлактык болганын болгаш аш-чем талазы-биле бөдик үнелг болуп турарын эртем шынчалык көргөш. Өзү көбүдөдүргө витамин деп алаар «Е» витамин мал ажылынын болгаш куш ажылынын хереглелдеринге дыка укур-дузалык. Оңу малдарга чидиртирге шын өзү көбүдөдүргө иди бээр. Аш-чем үлөтүрүгө «Е» деп витаминин концентратынын шоола эвөс кемчөөрүн аш-чем үстеринге немзере оларын шыжар үдө дыка турштуг болур чөртүк кылар. Оң аңгыда, бо витамин организмни өй-тан хөгжүрүгө үдүр болуп турар «А» витаминин болгаш каротинин организмге шингөткөнгө болгаш турштуг болурун бедидин турар.

Аш-чем үлөтүрүгө эң непертерин продукттарын бирээп болза, консерва-

КОЛХОЗ ТУДУУНДА Тудуг бригадасында

Эрэн районунун «Коммунизмче» орук-көдө ажыл-агый артелинде тудуг бригадасы өрткө дөрт чымдар дургузунда 100 ажык чуртталга бакчыларын туткан. Агы үдө колхозта чөд чыл школазы, клуб, библиотека, кизи эмнегезинин салыры болгаш харылаа салыры аяккап турар.

Тудуг бригаданы 3000 кубометр тудуг материалдарын белеткен турган. 3500 кубометрин белеткен алган. Чуртталганын 32 бакчыларын туттунуп турар, оң иштинден 6 бакчынын бүрүн дооскап аяккап турар, малчынар чуртталга 5 бакчынын кыштагаларда тулу дооскан. 25 тонна тарва кирер складтын, электростанциянын болгаш хлеб быжырар черин тудугтары база доогулар.

Бригада тудуг планын ноябрь 20-нин бетинде бүрүн күдөдир дөш хөргөшөр кир-ышпаш, «Сталинчы орук» колхозтун тудуг бригаданын социалистик чарышка кийгырган. Салган сорулгалын чөдшын-кынг күдөдир дөш бригада күжө-инишканын аяккап турар. Тудугтун темпинин дүрдөдир сорулга-биле колхоз

баштаар чөдү бүтү колхозчуларын 10 ажык хундерде тудуг мыжи сөөртүргө эвеледип, шөф ажылы организмдерин.

Тудуг бригаданын бир бөлү тууубу кылып турар болгаш 40 тонна чугайын белеткөөш, аяккап кырген база 2 кудукту аяккап кырген.

Бакчы хаваны тудуп турар эш Дом-баалаа ажыл нормазын хун-бүрдө 150—180 хуу күдөдир келген, чыл эгезинден бөөр июнь 15-ке чөдир 337 күш хундун ол аяккап алган. Тудугчулар Дүгөр Маалай, Нам-оол олар ажыл нормазын хун-бүрү 130—180 хуу күдөдир турарлар. Ол мынкан тудугчу хөргөшөр Дунчу, Шуну чүтүк чөдөрүн хөргөшөр, ажыл нормазын үргүчү 130—160 хуу күдөдир турар. Тудуг бригадасында 20 ажык хөргөшөр кир-ышпаш, Оларын урууларын аяккап хаара туртунган. Колхозчу тудугчуларын мурунда кол сорулга болза, тудугтун планын күдөдир, шынарын экижидери болур.

Д. ЧАМЗЫРАЙ.

Колхозта тудуг

Чөөн-Хемчик районунун «Бөлөшөвик» көдө ажыл-агый артелинде тудуг бригадасы 2007 кубометр кыштык кезип белеткөө, 1800 кубометрин колхоз төвүндө дүжүргөн. Бригада бо чымын чуртталганын 20 бакчыларын тудуп турган, 12 бакчыларын туткан, эртем чыда чөдир кымыларын 22 чуртталга бакчыларынын ырышарын, кладонкаларын, печкаларын кылып дооскулаан.

Колхоз 500 баш шээр мал, 450 баш хураган кирер 2, мыймыт бола малга эки

шынарылг 2 кажааларын, чазанылга бакчынын, яслин тудуп турар.

Ажыл нормазын хун-бүрдө 150—200 хуу күдөдир турар Садыкжи, Орус-оол, Дамдык мынкан тудугчулар эвөш эвөс. Колхозчуларын културалы херегелдин хандырар дөш чазаныччылар сандаларын, стодаларын, шкэфтарын, эки шынарылг мыш орунларын белеткен турар. Бакчы херекселдеринин сатып алыкчылары көвүдөөн.

Х. АДЫШАА.

Тудуг ажылы багай

Чаа-Хөл районунун Ленин аттык көдө ажыл-агый артелинде тудуг бригадасы багай аяккап турар. Бригада чүгө сүт-барак фермадан бакчынын болгаш ниятинин малыга 3 кажааны туткан, кылдынган тудугтарынын шынары багай.

Бо чымын тудуг бригаданы 50 муң тууубу кымырчыте, 21 чуртталга бакчыларын, өрткөн чымдарда чөдир туртумаан 15 бакчыларын, албан, бүдүрүгө чөдөрүнүн 3 бакчынын, малдык 3 кажаанын, 1000 дагаа кирер кажаанын тудурычыте ам-даа эгелен кирбөөн. База

тудугта херегелери-биле тайгада белеткөнгө 610 кубометр мыш ам-даа сөөртүмөш.

Тудуг бригаданын ажылы экижидер, тудугтун темпинин дүрдөдир талазы-биле колхоз баштаар чөд (даргазы эш Федотов, партия организмдеринин секретары эш Бүдөр) бөтүт кемчөөр албаан. Сорулга болза, тудуг планын күдөдир, шынарын экижидер дөш шынтыктыг демисээр болур.

М. ӨЛЧЕЯ-ООЛ.

Бот-ооалга үндүрүүнү чыылдазын өй-шаанда чорудар

Бот-ооалга үндүрүүнү чыылдазын Тес-Хем районун чамдык суму Советтеринге багай чорутуңу турар.

Үстү-Шылаа суму Совети (даргазы эш Монга) февраль 15-тен июнь 16-га чөдир бот-ооалга үндүрүүнүн 575 рубльга чөдир чыны албаан. Кызыл-Чыраа суму Советинин даргазы эш А. Херел бот-ооалга үндүрүүнү чыылдазын багай организмдерин, ажыкты чөд-биле аяккап чорутуңу турарындан сумуну ажыкты чөд июнь

21-ге чөдир 725 рубльга суму Советинге кирбөөн.

Бот-ооалга үндүрүүнү чыылдазынын талазы-биле суму Советтери ажыкты чөдүн ортузунга организмдеринин ажыкты чөдү чорудуп турган, бот-ооалга үндүрүүнү өй-шаанда чынып, сумуларын ажыкты чөдүнүн култура-амыдырал херегелдеринге аяккап турар.

С. НӨГҮШ.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Артистер оюн көргүспөй барганнар

Областык национал театрынын артистери район төвү—Самагалдайда чөдн келгенин мөдөөн Ленин аттык колхозта диданалып келген. Иччангаштың артистерин каян чөдн келирин колхозчулар чөткөйлеп манап турганнар.

Бир-ле хун артистер ам-на Ленин аттык колхозта чөдн келген. Көжөкчунин 9 шакта «Ботанган күөл» деп шынжы эгезеринин чаралы сурга дүргөн тарай берген. Артистер өрткө эки чирин колхозчулардан негөөн. Иччангаштың ирт малчынын азымче чөд колхозчу чортукан.

Көжөкчунин 9 шак иракта чөтпейн турала-ла сууруңу улуз биче кижилери чыгын көш турган. А ирт аккаар болуп чоруткан кизи сураг барган. Иччалда-да артистерге ирт эки чиртөөн дөрдөн башка өскө чөм-биле кемтерген.

9 шак шагда-ла ашкан. Артистер көнчөртин ам-даа эгелөөшөн. Шынжы каян эгелөөрүн артистерден колхозчулар дилеп айтырганнар.

—Шин 4—5 шак иштинде үргүчүлөөр болгай. Ша-үе болза орайтаан, мында мыраа-сөк база берге-дир—деп, артистери удуруп чөртүр эш Муңуу дичкөткө.

—Ода-ла концерттен көргүзүп берип көрүңер—деп, чымылган оон-моон ээреш дилөөшөр.

—Көңөрт көргүзөрин бестин планын-ыста айтпаан чүвө—дөш удуруткучу база-ла ойтала калпакан.

—Хемге хөргөк чүвө болза орук аскын-да О. Шынаанын малчыларына даарта көргүзүп берип көрүңер—деп, колхоз даргазы дилеп тургускан.

Иччалда-да бо дилегин эш Муңуу база-ла үнелеп көрбөй барган.

Артистер концерт, шин-даа көргүскөн чүвө чөк өргөнгөдө Өвүр районче хал чорупшаннар. А колхозчулар оон-шин көрбөөнүндө хомудан туруп калганын. Бо таарымча чөк байдалды дугайын областтык национал театрынын дирекция чөд чугаалакчы көргөш, кемчөк ала чөгүүр.

С. ЧОДУУ.

Тарааны мал чип турар

Чаа-Хөл районунун көдө ажыл-агый артелиндин ажы-шчлери чамдык тарымалы кыска хуузада агротехниктиг денелге доосканнар.

Молотов аттык колхозтун тараанын нияти үнүжү багай эвөс, мынды болза-даа тарылганын катат, камгаланы багай болганындан колхозтун малы болгаш колхозчуларын хуузуна малы тараанын масалык-биле чип үрелген турар.

Тарааны мал чип чорук Сталин аттык колхозта база бар. Тараанын чайгы ажаалга, сугарылганын багай чорутканындан Сталин аттык колхозтун Бөш-Даргаанда болгаш Көг-Даш, Бакын-Алазат кымылдарын үнүжү эки эвөс. Ол мынкан «Тинделге» колхозтун Терезинде чамдык тарааларында бөк үнүштер хей болгаш Ак-Талда ногаа, картофадык бол үнүштеринин апталгазы эки кылбаанындан чамдык ногааларын үнүжү багай болуп турар.

Районун колхозтарында тарааны мал чип, үрелг, чайгы ажаалгазын чамдык колхозтар кичөөнөй салбайн турар. МТС-тин дирекция чөд болгаш сумулар Советтери тараа камгаланы күштөдирер талазы-биле кемчө албайн турар.

Малы-биле тараа бастырын чидартып, ниятинин хөргөнгө үлүг көтөрүп чөдирип турар мал фермазынын малчыларын, колхозчуларын колхозтарын болгаш совхозтарын тараа, сикен шөдөрүн камгалары СРЭ-нин Дөди Советинин Президиумуну 1955 чылдын январь 11-де үндүргөн Чарык бөдүрүп шынгын кемчө хөдөөдир болгаш тарааны малдан камгалар дугайында суму Советтеринден болгаш колхозтар баштаар чөдлеринден шынгын негетинин турар.

Н. ЛОПСАН,

(«Шынын» корреспонденти.)

Мал аарынын удур кемчөглөрүн алып херек

Улук-Хем районунун Ленин аттык көдө ажыл-агый артелиндин малчынын коммунист эш Балчы-Ламанын кадамында 556 баш өшкү эки өт-сагынтык серин чайлыга амдыга чөд үмөөн.

Эш Балчы-Ламанын өшкүтүнүң байдалы кончуп багай. Өшкүдөрдүн хей-үе болур, аскак, өккө азырындан азыр. Колхоз баштаар чөд, эң ылаалык МТС-тин мал өмчлери болгаш зоотехниктери малды азы-бүрү аарыларына улуз демисе чорутуңу турар.

Малды азы-бүрү аарыларына удуз кемчөглөрүн доп-дораян ал, колхозтун малын чайлык эки үзүндө олардын семиртир дугайында колхоз баштаар чөд, колхозта партия организмдеринин мал өмчлери болгаш зоотехниктер бөтүт аяккалар чорудар керек.

Л. НИКОЛАЕВ.

В. ЛЮБИШКИН,

техниктиг өртемдеринин кандидаты.

Ядролуг физиканың институтун Чехословакияда тургусканы

ПРАГА. Чехословакияның телеграф агенттигинин дамытылган турары: атомдуг энергияның хөгжүдөзүн болгаш табылган азыл-аюуларын дүрдөзүр сорулга-биле Совет Эвилелинин Чехословакияга берип турар дуздалчызына даанышсаан, Чехословакияның чазга ядролуг физиканың институтун тургускан. Дуржулаганың атомдуг

реакторун болгаш циклотронун Чехословакияга Совет Эвилели берер. Институтту азыл-аюуларын атомдуг энергияны пиллелеринин болгаш табылган азыл-аюуларын херектеринин талазы-биле чазак комитети удурут.

(СЭТА).

Чурттуң улус ажил-агыйын хөгжүдериңиң беш чыл планын кыдат улус байырлап турар

ПЕКИН. КНР-нун улус ажил-агыйын хөгжүдериңиң бирги беш чыл планында көрдүнгөн Кыдатка экономикагын дөзөк тургузушкунун сорулга-биле Совет Эвилелинин Чехословакияга берип турар дуздалчызына даанышсаан, Чехословакияның чазга ядролуг физиканың институтун тургускан. Дуржулаганың атомдуг

линин премьеры Ли Фу-чунунун илеткелин бугу кыдат улус-биле дөзөк улуг сорул кириники-биле байырлап уткааннар. Кыдаттын бирги беш чыл планының сөөктү чынында Хуайнань бассейнинин шахтерлары чыда хөмүр даш тывыжының чөмчөлини 6 миллион 850 муң тонна чедерер.

(СЭТА).

Совет-моол найыралга алдар кылдыр

Кузутарың болгаш дыштанылганың Москвада М. Горький атыг паркында июль 14-те совет моол найыралга тураскал болдурган кезеңи болган. Даштык-биле кузутура харылдааларының Бүгү-үчүзүл иштилеги ону организастаан. ССРЭ-нин Кузутура министринин ораакчысы С. В. Кабанов доңчу сөз-биле ол кезеңи ажиткан. Улус республикалар болганында бээр 34 чылдар иштинде Моолга болган улуг чартыгыларын дугайында чугаалаан болгаш моол улустун экономикасына база кузутурагын чектедиреринге дөзөк аргалары ол революциянын тилелгени бергени болган Моолдун база ССРЭ-ниң улустарының аразына менге эп-найыралды тургузарына үндөзүн сууру салганын демдегелен.

Моол Арат Республиканың болгаш Совет Эвилелинин күрүне гимнилерин байырлады-биле дыңналып турган. Он соонда мал ажилының өртем-шинчилелинин Бүгү-өзүл институтун директору профессор И. М. Кузнецов, Москваын уруглар эмдегезинин кол ачыны Е. С. Лебедев — Полеза болгаш Москваның аэросептеге заводунун мастери В. А. Адамченко олар Моол Арат Республикага чоранының дугайында сактышкыннар ылып чүве чугаалааннар. Моол ачын чериңиң чөвүлекчиси Той-бонун чугаазын олуртушканнар чынында уткааннар. Ол кезеңин киржикчилеринге улуг концерт көргүскөн.

(СЭТА).

Кореяда катап тургузулга ажилдары

ПХЕНЬЯН. Кореяның төп телеграф агенттигинин дыңнаганын өзүгар алырда, дайын чылдарында америк укар-чүдүлүң үрөгүзүн Азияда эң улуг Сулхун ГЭС-ти катап тургузуп турар турдузулар күш-ажылы улуг тилелгени чедип алганнар. Июль 11-де № 6 генераторун ажилгага байырладык байрладык кирген. Ам ол

станцияда электроэнергия бүдүрүлгөзү бүдүн чартык катап көздөдөн. Генератору ажилгага аилгенинге хамаарыштырган митингте КЭДР-нун министрлер кабинетинин даргазының ораакчысы Хон Мен Хи болгаш электростанциялар министери Ким Ду Сам олурдушкан.

(СЭТА).

КУДР-га бүгү-ниипиниң баявлыга эге өөредилгезин чорударыңга хамаарыштыр

ПХЕНЬЯН. Кореяның төп телеграф агенттигинин дамытылган өзүгар алырда, Корея Улус-Демократтыг Республикада 1956 чылдан эгелеш бүгү-ниипиниң баявлыга эге өөредилгезин чорударыңга утгалган илелгени белекел ажилы өздөгөн. Республиканың аялы-бүрү районнарында школалар туудушкунун чорудуп турар. Бо чылын 18 муң өренкичилерге школалары тудар. Хэй-хэй школаларын чоңуң бөдүнүң күжү-биле катап тургузуп болгаш алдып турар.

Эге школаларының башкыларын белекел турар. Бо чылын тускай курстар эге школаларга башкылар 1500 ажыг башкыларын белекел үндүрер. Чырыдышкын министрство өөредилге номнарын болгаш школа пособиелерин үндүреринге белекел турар. Чүгле бо чылын безин аялы-бүрү хевирин 2 миллион 200 муң ажыг акжампалар өөредилге номнарын парлап үндүрер.

(СЭТА).

Индия биле Кыдат аразында садыг харылдааларының калбарганы

ДЕЛИ. Индияның телеграф агенттигинин дамытылган турары бола, Кыдат Улус Республикасының садыг агентлиги Кунь-тута тускай ажиттыган. Индия-биле Тибет аразында кызгаар өтүр садыг калбаргыр дөзөк Тибетке бараанын хосту-

биле киирерин Индияның чазга база чөп-сөөк. Тарааны чүдүрүп чорударыңга чөп-сөөк-биле кижестеода политикагын төдөлекчиден алыр ам албан эвес апарган.

(СЭТА).

Герман айтырыг талазы-биле Совет Эвилелиниң туржунуң дугайында америк парлалга

НЬЮ-ЙОРК. Герман айтырыгын талазы-биле СЭТА-ның меделелиниң дөзөк улуг күрүнедериңиң чазак баштыгының Женевага болур чөвүлөк хуралына чедир беш хонук бурунгаар парлаанын демдегелешсаан, америк агенттеле черлери болгаш солуннар СЭТА-ның меделелиниң улуг кичээлгенин салып турар. Агенттеле черлери болгаш солуннар меделелини тодарай дамыдып база бижип, герман айтырыгын талазы-биле Совет Эвилелиниң туржунга хамаарыштыр боттарының тайылбырларын парлап турарлар.

Герман айтырыгын талазы-биле Совет Эвилелиниң болгаш барыны талакы күрүнедериңиң турштары эштепшей турар. Юнайтед Пресс агенттигинин Вашингтонда корреспондентинин меделген турары бола, СЭТА-ның меделелинде «Германияның айтыры барыны талакы күрүнедериңиң политикасында ийги черже сонгаарлаан» деп чүдү-биле хамаарыштыр «дыңналыгы алган бөлүктөр» хү-дөксөвейи маргыштып турарлар. Женевага болур «бедик денелди» чөвүлөк хуралына баргаш барыны талакы күрүнедериңиң аразы кылдыр Германияны катап каттыштырыңны айтырыгына хамаарышкан элөөн калп планнары совет Премьер Николой Буганинга санадары барык маргылда чок деп Вашингтонда санап турар деп корреспондент бижээн.

(СЭТА).

Индий парламентиниң кежигүннери ССРЭ-ге болгаш Югославияга чоранының дугайында

ДЕЛИ. Совет Эвилелиниң болгаш Югославияны элөөн көрүп чоран индий парламентиниң кежигүннеринин хэй нуруузу бо чурттарын улустарының Индияга найыралдын болгаш чаагай сеткелдин тодарай көргөн деп «Хиндустан тайминг» ньюс солун дыңнадып турар. Талдарың чугаазы-биле азырга, Совет Эвилелинге чораш оларын көргөн бурунгаар депшиге көчүрүп улуг. Совет улус тайынны өзүлү-ла күзөп турар

дөзөңгө кандыг-даа чигинишканын тур-бас журауру деп олар чугаалаан. Индий төлөөлөрүнүн бирээзинин чугаалааны: Совет Эвилелинге бистин чугаалашканымыс кижиги бүрүз бистер аас-кежиктиг бис деп чугаалааннар, мыңаарга оларны өөрте шышап-ла аас-кежиктигтер. Югославияда чедип алдынган бурунгаар депшиге база улуг деп индий парламентиниң кежигүннери база демдегелен.

(СЭТА).

Женева чөвүлөк хуралының мурнуу чарында

АНГЛИЯДА МИТИНГИЛЕР ЛОНДОН. Англияның хэй-ниипиниң кылбок бөлүктери дөзөк күрүнедериңиң чазактар баштыгының Женева чөвүлөк хуралына улуг кичээлгени салып турар болгаш оң ажилы чедипкиниң болурун деткирип турушту англи төлөөлөр элөөрин олардан негеп турар.

Тайын талакычыларының Редите болган митингине резолюция хүлөөп алдынган, «Германияны каттыштырыңны, Европаның айлмы чок чорунун, бүгү-ниипти чөпөк кызырылганын дугайында, а ол мышка Фермоза (Тайван-реа.) дугайында айтырыгы талазы-биле дугуржулганы кызырыңча премьер-министр Иденга ол резолюцияда кийгирип турар.

Шотландияның элөөн хэй хоорайларында дагыларын, машина туудуштарының, котельщиктерин болгаш малярларын профессорларын салгылары премьер-министр Иденга адыга резолюциялар хүлөөп алган, Женева чөвүлөк хуралының чедипкиниң болурун хандырыңгы ында кийгирип турар.

Тайын камгалааның комитетинин кежигүннери кийгириг бижик адынга хол үжүктөрүн Иденга хоорайда чыгып турар, массалык уузушаанынын чектериниң хоругдарын болгаш Кыдат Улус Республикасы КНО-да дүрүм өзүгар эргелерин тургузарын чедип алыңчы премьер-министр Иденга ол бижикте кийгирип турар.

(СЭТА).

Нерунуң Бомбейде барганы

ДЕЛИ. Индияның Премьер-Министри Неру Совет Эвилелинге болгаш Европаның өскө-даа чурттарына чоруп чоран соонда Индияга эеп, дүң кезең Бомбейде чед берген. Ол хоорайнын муниципалитети Неруну байырлады-биле уткаш хүлөөп алышынын тургускан, аңа Бомбей штатынын чазаның кежигүннери, сурагыл хэй-ниипти болгаш политиктиг ажилдакчылар, дипломаттыг корпусун төлөөлекчилери олурдушкан.

(СЭТА).

Дж. Нерунуң Делиде эеп келгени

ДЕЛИ. Индияның Премьер-Министри Джавахарла Неру Совет Эвилелинге, Польшага, Югославияга болгаш Европаның өскө-даа чурттарына чоруп чораш бөгүн Делиде эеп чедип келген.

(СЭТА).

Совет Эвилелинге чоранының дугайында Дж. Неру

ДЕЛИ. «Хиндустан стандарт» солунун дыңнады-биле азырга, Индияны иштики херектер министери Панг Премьер-Министр Нерунуң аадры дөзөк хүлөөп алышымыс кылган, аңа Индияны президентини Прасад, ораакчы президент Радхакришнан болгаш индий чазактын кежигүннери олурдушкан.

Совет Эвилелинге болгаш өскө-даа чурттар чоранының дугайында Неру ол хүлөөп алышымын үзөңгө чүве чугаалаан. Он бүгү-ле чоран черлеринде бүгү кижилер тайынны күзөп турарын көргөни ол демдегелен. Совет Эвилелинге чоранынга хамаарыштыр Нерунуң айтканы бола, өң-биле ужурашканының найыралы өзүлү-ла шын сетилдин найырал болган, Совет Эвилелинде индустриализациянын бедик денениң чүгө үлөтүрдө эвес, а харын көдө ажил-агыйла база бар деп Неру демдегелен.

Ажылчыларының дыштанылганын дугайында Совет Эвилелинде улуг сагыш салышыкыны ол оңзап демдегелен.

(СЭТА).

Вастилияны алганың хунун Францияга байырлааны

ПARIЖ. Вастилияны элөө алганын хуну национал байырал-биле холбоштыр Парижде шериг парды болган. Республиканың президентини Рене Коти, Министрлер Чөвүлөкчиси даргазы Эдгар Фор, Чазак кежигүннери парламентиниң депутаттары болгаш дипломаттыг корпусун кежигүннери ол парадка чораваннар. Шериг парадтары Марсельге, Лионга болгаш Францияның өскө-даа хоорайларына база болгудуан.

Вастилия шөлүдөн Нация шөлүгө чедип Парижтин ажилы чоннарының чыбырүдө боуру чачыг болган чыскаалын чазактын хоругдарының соонда найыралдык яны-бүрү районнарына, а ол мышка Парижтин чок кызында хоорайларга ажилы чоннарын митингдери болгаш хуралдары тайын дөзөк Женевада чөвүлөк хуралдын чедипкини дөзөк-зунгунун ады-биле болуп эртилген.

(СЭТА).

АКШ-тың президентизи Эйзенхауэрниң меделели

НЬЮ-ЙОРК. АКШ-тың президентизи Эйзенхауэр ак бажына даштык бөлүк студенттерин мурнуга чүве чугаалап тургаш делегейни «тайынга чок» кылдыр болдурар болгаш бүгү-ле черлерге кижилер «элөөн шөлөөн» чурттаарын хандырып болдунар деп идегел-биле дөзөк улуг күрүнедериңиң баштыгының Женевага болур хуралына ол баар деп турарын меделгезин Юнайтед Пресс агенттигинин Вашингтонда корреспондентини дыңнадып турар. Президентиниң чугаалааны бола, «делегей чүңү ужурунда тайынга чокшудуваанының чыдагыштары өөренирин болгаш мээң үе-салгаамын кижилеринге бодаарга элөөн шөлөөн чурттаар арганы силерге бээр оруктарын дилеп тыварың» Женевага баргаш ораалдаштыр бис. Кижилер «маргыдажырын күзөвейи турар». Чүгле чынып турар удуруткучулар дайынсырак чорукту илередип турар болгаш кижилер шышап-ла чазактар болуп турар деп санап турарлар» деп Эйзенхауэр чугаалаан. Өскөлерин боладарыңга хамаарыштыр «баш бурунгаар хынатымнаан өткөжигени» кылып болбазының эргежок чугулааны боу-нун чугаазына Эйзенхауэр айткан.

Дөзөк улуг күрүнедериңиң баштыгының Женевага болур хуралының дугайында АКШ-тың конгрессиниң удуруткучулары-биле чугаалашкан соонда бо меделгелди Эйзенхауэр кылган.

(СЭТА).

АКШ-тың Индий-Кыдатта чимзенишкенин индий солун сойгалап турар

ДЕЛИ. «Джугантар» солун «Женева дугуржулганы кызын адында» деп эгелг чүдүлүң адында бөдүнүң тускай хайгааракчының чүдүлүң парлаан. Каттыкан Штаттарын деткимчези-биле Нго Динь Дьемниң чазга Вьетнамга бүгү-ниипти сонгулаарын үзөрин ораалдаштыр турар деп ол чүдө чугаалап турар. Мурнуу Вьетнам Женева дугуржулганын ага салбан болгаш сонгулаалар чорудар хүлөөлгөн чок деп Нго Динь Дьем шүүт меделген. Он туржук чурту каттыштыр сорулга-биле Вьетнамга бүгү-ниипти сонгулаарын деткип турарын кижилерге хамаарыштыр ол дериндешкениң политикаын чорудуп турар. Америк деткимче Нго Динь Дьемниң Женева дугуржулганын херекке албас дээр күзөп чүдүлүң димендирип турары мырың-най илден-дир деп ол хайгааракчы айткан.

«Вьетнамга хостуг сонгулаалар болдунар аргажок» деп чурттуң чарышкынын хөвөр аргырыңга ораалдашкышкыларың чыдаа мыңгы болуп турар. Женева дугуржулганын үзөрин-биле Мурнуу Вьетнамдын армиясының санын көзүткөн болгаш ол-че даштык боочесекти чедирп экелген. Женева дугуржулганы бижып тайынды доктадып тургузарыңга таарычаны байдалдары тургузарыңга чедирп келген деп ол солун айткан. Бар эвес ол дугуржулга үстүңер бола, инчан Индий-Кыдатка дайын өрттү база дагын хил болуп. Бар эвес сонгуда харажактарының чанынга улус бөдүнүң тур-соруун илердиринге шалтыктар бола, ол таарылгада чөпөкчиге тура халышкын канчарга-да демократтыг чедипкини болуп болгаш Каттышкан Штаттарын күтүп турары база америк чөпөк-биле чөпөкчиге Нго Динь Дьем ол массалык тура халышкын-биле үскөдөжүр ужурга таваржыр апар.

(СЭТА).

„Энформасьон“ солунга Эдуард Эррионун дыңнады

ПARIЖ. Францияның национал хуралын чүдүлүң даргазы Эдуард Эррио «Энформасьон» солунга кылган дыңнадыгына Женевага болур чөвүлөк хуралды улуг сонугула-биле манай турар мен деп меделген. Эррионун боламы-биле азырга, «ол чөвүлөк хурал көчүрү болушкуну, чаз төөгүдү үениң эгези болуп, кижиги төрөгөтенге кыжанын турар дайын бүгү-ле чөвүлөк-халыктеринге уду демсөөгө баштайгы өзүлүг улуг күженишиң болур».

Чөп болгаш Барыны чүктөрүн аразында чокшудулашкыны талазы-биле Францияны политиканыңга хамаарыштыр Эррио... «таварылга болган коалицияларга болгаш туржук чөк өңдөлдөргө үндөзүлгөң божанаш тайынны эвес, харын Францияны тайынны бир дески политикаын чорударың эргежок чугаалааны иштики чурумнуң кандыг-даа боладары тергидеңес ужурут» деп чүвени оңзап демдегелен.

(СЭТА).

Генерал Хойзингерниң АКШ-та барганы

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиейтед Пресс агенттигинин корреспондентиниң дыңнадыгы-биле азырга, Барыны Германияны камгалал министери Бланктын чөвүлөкчиси эрги гитлержи армияны генералы Хой-

зингер Вашингтонда чед берген. Хойзингер америк шеригниң дөзөк чөвүлөкчиси-биле чугаалажышкыннар кылдыр деп агенттеле дыңнадып турар.

(СЭТА).

Японияда чайыктар

ПЕКИН. Токио радионунун дыңнадымы өзүгар алырда, Кисэ ортудуктуң сонгу талазында июль 6-да улуг чайыктаашкыннар болган, ол ортудуктуң сонгу районнарында чайыктаашкыннар улуг котараалды таварыштырган.

Фукуоктуң полиция округунга чайыктаашкынын түңгөндө ийи кижиги өзгөн, бир кижиги эс чок четкен, 4700 бажындарын суг алган.

(СЭТА).

Хайгаарал талазы-биле ГДР-ниң төлөөлөрүнүн Женеваге үнүкени

БЕРЛИН. ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактарының баштыгының Женевага чөвүлөк хуралына хайгааракчы болуп олуржуру-биле Герман Демократтыг Республикасының төлөөлөр Берлинден Женевага чорукканын АДН агенттели дыңнаткан. Төлөөлөр ГДР-ның даштык херектер министринин ораакчысы Г. Ханде баштап чорур.

(СЭТА).

Герман айтырыгын талазы-биле СЭТА-ның меделелин Англияда канчаар көрүп турары

ЛОНДОН. Герман айтырыгын талазы-биле СЭТА-ның меделелиниң дугайында телеграф агенттеледериңиң дыңнадыгы-биле бугу солуннар меделелини иштинден чамдык чүдүлгөңи парлаан-да бола, көсүк черлеринде бижип турар. «Дейли телеграф энд морнинг пост» болгаш «Ньюс кроникл» солуннар ол дыңнадыгыны өң-че көсүк черлеринде парлааннар.

Меделге Лондонга көчүрү орай алдынган, аңа хамаарыштыр тайылбырлаарының саны эвөөн болуп турар. «Дейли экспресс» дипломаттыг хайгааракчысы Маркс моол адында түңгөлдөргө гай: «Кремльдин тодарай меделгезин бола, бирөөде Каттыштырган Германияны көрүп Россия күзөп турар, ийде Россия бөдүнүң айлмы чок чорунга каттыштырган Германияны аймыңды кылдыр савалын турар, үште аймы чок чоруктуң ишти-европа системаын тургузарын Россия күзөп турар».

СЭТА-ның меделелин тайылбырлавышсаан, «Дейли мей» солунун бижээни: «Германияны каттыштырыңгы болган аймы чок чоруктуң европа системаын тургузарыңга чедип алыңгы ам дөзөкчөк болуп турар».

(СЭТА).

ВДР-де бөлүк шпионнары туруп хоругдааны

ХАНОЙ. Вьетнам радионунун дыңнаганы өзүгар алырда, Вьетнамды Демократтыг Республикасының айлмы чок чорук азымын чери америкларга болгаш Нго Динь Дьемниң абагына турган бөлүк шпионнары туруп хоругдаан. Ол бөлүк удурулашкыны үлөгүлүшкенини кылып база ВДР-ниң девискелинге чөп-гөзүлгө менгеч пропаганда кылган турган.

Бөлүктүң хоругдагырган беш кежигүннери оларны Сайгонда америк шпион азымын чери сонгу талага чоруткан деп меделгезинер.

(СЭТА).

Бразили докёрларың тилелгези

МОНТЕВИДЕО. Бразилияны Сантос портуңуң ажилчыларының ажыг соксааткан демсөөн оларын тилелгези-биле жоозулган. Ажыг төлөвирин 25 хуу улагаттырың ажыг соксадышкыны киржикчилери чедип алган.

(СЭТА).

Редакторнун ораакчысы Т. С. ТАЛГАНЧИН.

Чырык болгаш кадыкшыл

Хүн хереди болза, аарыг тарадыр микробтарын, оларын иштинде түбөрүктөтүп микробтарын база өлүр чип турар. Бичи уругларга хүн чырын эвөөш ажилдагыра оларын рахиттен аарырының кол чыдагышкыны бирөөн бо-лур.

Хүн хереди дозуу-биле ажилдагыра бисти чүгө кадыкшыдып турар эвес, а харын аарыгларга улур бистин организмни бижыгалап турар. Хүн бөдүнү чырын сонгалар өтүр биске берип турар, иччалажок сонга өтүр хүн чырын бажыңче киирер чорукту чугулага көрбөй турарымыс көчүрү чөтпөс. Дөзүлүлүм кирген сонга шилдери хүн хереди бажын иштиңче шоолу кирбөйи моондаптал турар. Чамдык эш-өшөрүр ийди-бээр чүгө бээрда бажының сонгаларын мырыңдай дүй көжөгөлөш чоруп турар, оларын боламы-биле алырга бажыңга олар чок турда хүн чырын херээ чок кылдыр санап турар. Ол дөзгө хүн чырынның ужу-дузамын чедир үнелөөн чорук болур.

Хүнүң дөз чырык хереди ажиткыт, а сонга өтүр оң ажил биче деп бодап турар чоруктар база бар. Ол дөзгө шын эвес, чүгө дөзгө сонга-да өтүр бола, хүн хередиңиң азымы бистин кадыкшымыс улуг боуру. Ол микробтарын өлүрүп, бистин организмни бижыгалап турар. Сонгаларын кылын саазыңнар-биле, сонга иштери-биле, бажын иштиңге тараан үнүштер-биле болгаш шкаф дөзөк мышка херекселдер-биле дугай бээр чорукту болдурбазы чугула. Бир эвес бажын иштиңче хүн чырын хэйиң киирер арганы чок болза, бажың иштиңге ак иштү чүдүлгөңи тургузап оларын чырын ажилдагыра база ажиткыт болур. Ол дөзгө бажың иштиңге чырыкты улагаттыр немп турар.

Хүн чырын кижиниң калыңга болгаш ажилда аргалыңга улуг ужу-дузаалы. Чурттага болгаш ажилдаар өрөөлдери чырык тургузар чорун хандырың ораалдажынар!

ТЫВА ОБЛАСТЫҢ САНИТАР-ЧЫРЫДЫШЫНЫ БАЖЫҢЫ.

ХОРШОК!